GEEZER BUTLER

KOHTALONA BLACK SABBATH

BASISTIN MUISTELMAT

DOCENDO

KOHTALONA
BLACK SABBATH

GEEZER BUTLER

KOHTALONA BLACK SABBATH

BASISTIN MUISTELMAT

Englannin kielestä suomentanut
Jere Saarainen

DOCENDO

MIX
Paperi | Tukee vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394
FSC
www.fsc.org

Alkuperäisteos: *Into the Void. From Birth to Black Sabbath – And Beyond*
Copyright © Terence Butler, 2023

Suomenkielinen laitos:
© Docendo, 2024.
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
www.docendo.fi

Suomennos: Jere Saarainen
Kansi: Tilla Larkiala/ Taittopalvelu Yliveto Oy
Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-035-3

Painettu EU:ssa

Omistettu James ja Mary Butlerin muistoille.

Kiitos faneille ja tukijoille. Ilman teitä elämästäni olisi tullut aivan toisenlainen.

SISÄLLYS

KIRJAILIJAN ALKUSANAT 9
JOHDANTO 10

1 – KAIKKI SEISKAKORTIT 13
2 – JEESUS, MARIA JA JOOSEF 35
3 – JOKIN ON OVELLA 63
4 – ENNEUNI 92
5 – AMERIKAN KUTSU 128
6 – PAINEET 159
7 – VERTA, HIKEÄ JA TÄRINÖITÄ 179
8 – TAIVAAN JA HELVETIN VÄLILLÄ 210
9 – MOB RULES 232
10 – MITÄ HUOMINEN TUO TULLESSAAN 255
11 – SINKOILUA 270
12 – ALAMAISSA 286
13 – LOPUN ALKU 312

EPILOGI 325
KIITOKSET 340
KIRJOITTAJASTA 343

KIRJAILIJAN ALKUSANAT

Eräänä aamuna syyskuussa 1971 rouvat Bagley ja Heath odottelivat bussia Victoria Roadilla Astonissa, jossa synnyin ja kasvoin. Yhtäkkiä he näkivät keskellä katua naisen, jolla oli yllään ”vihreä röyhelöleninki”. Rouvat säikähtivät, kun heidän bussinsa liikkui suoraan naista kohti. Kaksikko jähmettyi kauhusta. Mutta juuri kun bussi oli törmäämässä naiseen, tämä katosi kuin tuhka tuuleen.

Pari kuukautta myöhemmin samaan aikaan illalla rouva McFarlane kulki saman paikan ohi, kun nainen ”keltavihreässä leningissä” ilmestyi hänen viereensä. Nainen kiirehti tien yli ja katosi vastakkaisen puolen jalkakäytävälle päästyään. Myöhemmin selvisi, että vuosia aiemmin Aston Cross Picture House -elokuvateatterin paikannäyttäjä oli menehtynyt samassa paikassa Victoria Roadia ylittäessään. Astonissa sattui aina kummia juttuja. Se olikin täydellinen alkukoti Black Sabbathille.

JOHDANTO

Taannoin eräs ystäväni lähetti minulle rypistyneen ja kulmista taittuneen mustavalkoisen valokuvan ensimmäisestä keikastani. Se on vuodelta 1965 Erdingtonin seurakuntasalista, ja soitan siinä kauniin punaista Hofner Colorama -kitaraani ja yritän näyttää John Lennonilta.

Kuvan poika on nyt seitsemänkymppinen. Tukka on harmaantunut, ja Hofner Colorama on todennäköisesti päätynyt johonkin divariin tai lojuu jonkun kämpän nurkassa. Kuusikymmentä vuotta hujahti silmänräpäyksessä. Miten helkkarissa siinä niin kävi? Nyt jälkikäteen ajatellen tapahtumat tuntuvat melkein käsittämättömiltä.

Ne, jotka ovat kuuluneet rockbändiin yhtä pitkään kuin minä, ovat yleensä nähneet kaikenlaista draamaa. Ja 70- ja 80-luvun rockbändeissä draamanupit oli väännetty kaakkoon. Black Sabbathin jäsenenä tuntui välillä kuin olisin näytellyt saippuaoopperassa.

On pieni ihme, että koko nelihenkinen alkuperäiskokoonpano pysyi kasassa vielä 70-luvun jälkeen, ja sitäkin hämmästyttävämpää on, että olemme kaikki yhä

elossa. Matkan varrella viinaa ja huumeita kului enemmän kuin sielu sieti. Musiikkitoimittajat yrittivät vuosikymmeniä vetää mattoa jalkojemme alta. Kokoonpano vaihtui niin usein, etten välillä tiennyt, mihin bändiin kuuluin. Tienasimme miljoonia, menetimme kaiken ja jouduimme palaamaan alkulähteille, ponnistamaan jälleen lähtökuopista. Joistain levyistä tuli loistavia ja niitä myytiin rekkalasteittain, toisille kävi köpelömmin. Villitsimme yleisömme Staffordshiren Lichfieldistä Uuden-Seelannin Aucklandiin, mutta välillä vajosimme Spinal Tapin kaltaiseksi farssiksi. Bänditovereina sanoimme ja teimme toisillemme karmeita juttuja, joista osa täytti rikoksenkin tunnusmerkit. Taistelimme kuin nurkkaan ahdistetut pedot.

Mutta useimmiten Black Sabbathilla oli talla pohjassa, eikä mikään olisi voinut tuntua paremmalta. Kukaan ei näyttänyt yhtä mielipuoliselta kuin Ozzy laulaessaan ja hakatessaan käsiä yhteen, Tony raapi kitarastaan toinen toistaan massiivisempia riffejä, Billin rumpujensoitto svengasi kuin hirvi ja minun bassoni jytisi. Meistä neljästä työväenluokkaisen kaupunginosan lapsuudenkaverista tuli kuin veljeksiä ja saimme tehdä jotain, mihin päästäkseen suurin osa vaihtaisi vaikka oikean kätensä – tai no, muusikot kyllä tarvitsevat käsiään. Meidän unelmamme yritettiin lytätä alusta lähtien, mutta annoimme kriitikoille samalla mitalla takaisin ja lietsoimme miljoonat fanit hulluuden partaalle.

Niinpä aina kun nousin lavalle, aivan viimeiseen keikkaan asti, olin edelleen sama mustavalkoisen valokuvan onnellinen poika. Kaikista uran varrella sattuneista

harmeista huolimatta en tiedä parempaa tapaa tienata elantoa. Eikä varmaan kukaan mukaan. *Rocket engines burning fuel so fast, up into the night sky they blast.* Noihin sanoihin kiteytyy Black Sabbathin ydin, ja vain mielipuoli olisi osannut aavistaa, miten pitkään polttoainetta riittäisi.

– 1 –

KAIKKI SEISKAKORTIT

ASTON

Kuusivuotiaana, vuoden 1955 paikkeilla tapasin vieraan tulevaisuudesta.

Olin vällyjen välissä, kun heräsin omituiseen kajastukseen. Avasin silmäni ja näin pyörivän pallon leijailevan pääni yllä. Pimeyden keskeltä sinkosi valonsäteitä.

Tuijotin palloon ja näin lavalla seisovan miehen. Hänellä oli pitkä tukka ja hopeiset buutsit, ja hän soitti kitaraa. Olin nähnyt esiintymislavan aiemmin vain koulussa, jossa sitä käytettiin ainoastaan joulunäytelmissä. Minulla ei ollut hajuakaan, miltä kitara näytti, siitä puhumattakaan että olisin nähnyt pitkätukkaisen miehen soittavan sitä hopeisissa buutseissa. Meillä ei ollut siihen aikaan telkkaria eivätkä englantilaiset lehdet todellakaan vilisseet poptähtien kuvia.

Pallo leijui ilmassa ehkä minuutin, kunnes se sujahti makkarin kamiinaan ja katosi savupiippuun. Tämä voi kuulostaa painajaismaiselta, ja joku toinen lapsi olisikin

varmaan pelännyt kuollakseen, mutta minusta tilanne ei tuntunut mitenkään omituiselta. Sain ihan kohta taas unen päästä kiinni.

Nyt joku ehkä funtsii: *Geezerinhän piti olla se Black Sabbathin fiksu kundi. Miten ihmeessä birminghamilainen työväenluokkainen poika olisi voinut nähdä ennalta tulevaisuutensa rocktähtenä, kun rocktähtiä ei vielä 1950-luvulla ollut olemassakaan?* No, sellainen näkyni kuitenkin oli. Ja minulla oli vastaavia kokemuksia vielä myöhemminkin.

Kun heräsin tunteja myöhemmin, kotona oli hiljaista ja rauhallista. Meillä ei käytetty kuumavesipulloja, vaan minullakin oli sängyssä pyyhkeeseen kääritty lämmitetty tiili, joka tuntui siinä vaiheessa jo melkein jääkalikalta jalkaani vasten. Meillä ei ollut keskuslämmitystä, joten iltaisin mutsi lämmitti uunissa tiilen tai jonkin rautaesineen, kääri rättiin tai pyyhkeeseen ja toi sänkyyni pitämään vilun loitolla. Jos tiili ei pysynyt kääreessään, jalat paloivat peiton alla ja heräsin parkaisten.

Ilmankosteus sai vuoteeni puoleisen seinän tapetin irtoilemaan. Pieni luteiden armeija ilmestyi keskellä yötä väijytyspaikastaan puremaan minua. Aina kun liiskasin luteen, veri roiskui seinälle. Kävimme verenimijöitä vastaan jatkuvaa taistelua Flit-nimisellä hyönteismyrkyllä, joka varmaan vahingoitti meitä enemmän kuin niitä. Se oli oikeasti aika karua elämää. Mutta pallosta päätellen tulevaisuuteni näytti aika lupaavalta – mitä hemmettiä näky sitten tarkoittikin.

Leijuvia palloja ja rocktähtiunelmia lukuun ottamatta lapsuus sodanjälkeisessä Birminghamissa oli aika rosoista. Kotikulmamme kaupungin keskustassa, Astonissa, olivat

vasta toipumassa toisen maailmansodan moukaroinnista. Birmingham oli ollut Luftwaffelle tärkeä kohde. Asuimme Victoria Road 88:ssa vain kilometrien päässä Castle Bromwichin suuresta Spitfire-lentokonetehtaasta sekä ICI:n ja Kynochin tuotantolaitoksista, joissa valmistettiin kemikaaleja ja ammuksia. Pommi oli vahingoittanut hieman talomme kattoa, mutta talo oli säästynyt täpärästi – Victoria Roadin kulmaukseen osunut pommi oli kuitenkin tuhonnut kaksi muuta asuintaloa ja kaupan.

Olin syntynyt tuon talon makuuhuoneessa 17. heinäkuuta 1949. Kun heräsin samassa paikassa kaksikymmentä vuotta myöhemmin, kappaleen ”Behind the Wall of Sleep” sanat ja riffi pyörivät päässäni. Biisi päätyi Black Sabbathin ensimmäiselle albumille.

Olin seitsemännen lapsen seitsemäs lapsi, synnyin seitsemännen kuukauden 17. päivänä vuonna 1949 seitsemän minuuttia ennen puoltayötä. Seuraavana päivänä siskoni Eileen yritti heittää minut ulos makuuhuoneen ikkunasta. Hän oli viisivuotias ja oli ollut siihen saakka perheen vauva, ja nyt hän oli minusta raivokkaan mustasukkainen. Ties mitä hän olisi tehnyt, jos mutsi olisi saanut vielä yhdenkin pienokaisen lisää.

Isäni James ja äitini Mary olivat alun perin lähtöisin Irlannin Dublinista, missä myös siskoni Maura ja veljeni James ja Patrick syntyivät. Vanhin siskoni Sheila oli syntynyt Aldershotissa, missä faija oli ollut sijoitettuna brittiarmeijassa. Eileen ja veljeni Peter syntyivät Astonissa niin kuin minäkin.

Faija karkasi kotoa viisitoistavuotiaana. Hänen isänsä oli hirvittävän ankara ja antoi selkään silmää räpäyttämättä.

18-vuotiaana faija liittyi Royal Scots -rykmenttiin ja suoritti palveluksensa 1920-luvulla ja 1930-luvun alussa Intiassa ja Egyptissä, kunnes asettui asumaan Astoniin. Hän oli älykäs mies, joka oli nähnyt uskomattomia asioita – Irlannin vuoden 1916 kansannousun, brittiarmeijan ”hyökkäyksen” Irlantiin, lisäksi hän oli myös palvellut asevoimissa ja avustanut palolaitosta toisessa maailmansodassa. Hän pystyi keskustelemaan pitkään mistä tahansa aiheesta, etenkin historiasta ja maantieteestä. Mutta kaikista sankariteoista ja älykkyydestä huolimatta hänen kaltaisilleen työväenluokkaisille sotaveteraaneille ei ollut tarjolla monenlaisia urapolkuja. Niinpä faija päätyi hommiin tekniikan alan yritykselle Tube Investmentsille pakkaamaan teräsputkia, joita vietiin ympäri maailmaa.

Faija ahersi sormet verillä. Hän palasi joka päivä töistä aivan uupuneena, söi illallisen ja painui pehkuihin ennen kahdeksaa. 30 vuoden aikana hän oli poissa töistä vain silloin, kun pohjukaissuolen haavauma puhkesi ja hänet kiidätettiin sairaalaan. Palkkioksi 25 vuoden palveluksesta Tube Investments antoi kultakellon. Ei se mikään Rolex ollut, mutta arvoesine yhtä kaikki. Faijan makuun se oli kuitenkin liian pramea, eikä hän ikinä käyttänyt sitä.

Mutsi oli yhdeksänlapsisen perheen seitsemäs lapsi ja kasvoi köyhässä Dublinissa brittiarmeijan tyrannian ja Irlannin asukkaita brittien kannustamina terrorisoineiden Black and Tans -apupoliisien varjossa. Kouluvuosien jälkeen hän työskenteli lastenhoitajana, kunnes meni vuonna 1929 faijan kanssa naimisiin. Mutsi oli uskomaton nainen, joka piti kodin tiptopkunnossa ja laittoi koko ajan ruokaa. Ennen kuin hiiltä alkoi olla yleisesti saatavilla, hän

työnsi minua lastenvaunuissa käydessään paikallisella kaasulaitoksella muutaman kilometrin päässä. Hän täytti säkin koksilla, nosti minut pois vaunuista, lykkäsi säkin vaunuihin ja rullasi kotiin minua kantaen. Raha oli aina tiukassa, mutta meillä ei ikinä nähty nälkää ja mutsi piti huolen, että meillä oli aina uudet vaatteet ja että olimme puhtaita ja siistejä.

Mutsi ei juonut ikinä alkoholia, kuten ei faijakaan. Hän oli rutiinien ja rautaisen kurin vankkumaton kannattaja. Perjantaisin hän pesi koko talon ikkunat, joista onnistuin rikkomaan yhdellä viikolla kaksi, kun potkaisin jalkapallon niiden läpi. Muistan yhä faijan nahkaremmin napsahduksen sen jälkeen, kun olin tehnyt pahojani. Eikä mutsikaan katsellut ryppyilyä hyvällä. Yhtenä päivänä tulin itkien kotiin, kun eräs isompi poika oli rökittänyt minut. Mutsi passitti minut takaisin ulos ja käski antamaan pojalle ”kunnon selkäsaunan”. Tein työtä käskettyä, minkä jälkeen kulmakunnan lapset kunnioittivat minua.

Sain vain kerran mutsin kepistä. Hän kuljetti sitä aina mukanaan varmistaakseen, että me lapset pysyisimme ruodussa. Mutta sellaista se siihen aikaan oli – jos oma äiti kuritti, syy oli tiedossa. Ei siitä kukaan tehnyt numeroa. Minulla oli maailman parhaat vanhemmat. He tarjosivat minulle uskomattoman rakastavan ja onnellisen lapsuuden.

Aston oli työväenluokkainen alue, jossa oli pääosin viktoriaanisia kaupunkipientaloja. Elämänmeno oli varmaan lähempänä Dickensin romaaneja kuin nykyaikaa. Maito ja leipä kuljetettiin hevoskärryillä, autot olivat harvassa ja polkupyörät sitäkin harvemmassa. Leipä oli lämmintä ja rapeaa, kun saimme sen kotiin – enkä ole

ikinä sen jälkeen maistanut niin hyvää leipää. Britannia oli vasta toipumassa sodasta, joten muuta ruokaa säännösteltiin vielä vuoteen 1954 asti, jolloin täytin viisi vuotta. En kuitenkaan osannut kaivata suklaata, karkkia ja muita herkkuja tai mitään muutakaan, mitä nykyajan lapset pitävät itsestäänselvyytenä, koska en ollut niitä maistanutkaan.

Vielä myöhäiseen teini-ikään mennessä olin käynyt Astonin ulkopuolella vain satunnaisilla päiväreissuilla ja lomamatkoilla Dublinissa. Aston oli melkein koko maailmani, mutta ei se minua haitannut. Kukaan muukaan ei elänyt sen leveämmin, joten huolehdimme kaikki toisistamme, eikä ruoho ollut vihreämpää aidan toisella puolella. Aston oli eläväinen Birminghamin kaupunginosa, jossa oli suuri kirjasto, puisto, urheilukenttiä, useita kirkkoja ja kouluja, lukuisia pubeja, kauppoja ja elokuvateattereita. Ensimmäinen näkemäni elokuva oli *Avaruuden pirut* (englanniksi *Invaders from Mars*), jonka äiti vei minut katsomaan paikalliseen teatteriin ja joka on edelleen yksi suosikkileffoistani. Kävin joka viikko katsomassa Flash Gordon -sarjaa, joten ei ole ihme, että kaikki avaruuteen liittyvä kiehtoi minua.

Aston Hippodromella oli käynyt esiintymässä monia isoja tähtiä, kuten Ohukainen ja Paksukainen ja Judy Garland. Kotikulmillamme sijaitsi jopa upea 1600-luvun kartano Aston Hall, joka oli Holten suvun koti ja jonne parlamentaristijoukot hyökkäsivät Englannin sisällissodassa. Jostain syystä Luftwaffe ei onnistunut tuhoamaan sitä. Suuri amerikkalainen sanaseppo Washington Irving majaili kartanossa vuonna 1821 ja kirjoitti siellä teoksensa *Bracebridge Hall*.

Ja mikä tärkeintä, Astonissa oli paljon työtä tarjolla muun muassa kuuluisassa HP Saucen tehtaassa ja Ansellsin panimolla. Aston ei ollut mikään hienostopaikka ja toisinaan meininki oli rosoista, mutta siellä oli kaikki, mitä ihminen tarvitsee. Olin onnekas, kun sain kasvaa siellä.

Kotimme olisi ollut aika tilava, mutta siellä asui kahdeksan ihmistä vielä senkin jälkeen, kun Sheila meni naimisiin ja muutti pois kotoa vuonna 1951. Kolme veljeäni nukkuivat yhdessä makuuhuoneessa, mutsi ja kaksi siskoa toisessa ja minä faijan kanssa kolmannessa. Meillä ei ollut puhelinta, lämmintä vettä eikä kylpyhuonetta. Sähköäkin oli vain alakerrassa. Talossa oli yhä alkuperäinen viktoriaaninen kamiina, joka oli ainakin 80 vuotta vanha. Tuossa suuressa mustassa valurautakamiinassa oli molemmin puolin uunit, joissa paahdoimme kastanjoita ja perunoita ja valmistimme leivonnaisia. Meillä oli kelvollisen kokoinen piha, hiilivarasto ja varasto, jossa aiemmat viktoriaanisen ajan asukkaat olivat säilyttäneet ruokaa ja pitäneet hevosiaan. Sadesäällä leikin siellä romun keskellä. Toisinaan saatoin törmätä alastomien naisten kuviin, jotka olivat ilmeisesti siellä jonkun broidini jäljiltä. Mutsi ja faija olisivat saaneet paskahalvauksen, jos olisivat löytäneet ne.

Kylvyssä käytiin kerran viikossa. Pihalta kannettiin sisään metalliamme, ja vesi lämmitettiin kaasuhellalla tai kuparisessa boilerissa. Pikkulapsina kylvimme kamiinan edessä olohuoneessa. Vanhempina siirryimme keittiöön, jossa saimme enemmän yksityisyyttä. Ainakin teoriassa. Eräänä iltana Maura-siskoni oli kylvyssä, kun yksi marmorikuulistani juuttui keittiön oven alle. Kun menin hakemaan sen, näin hänen nousevan kylvystä. Ja kun hän palasi

olohuoneeseen kuivateltuaan ja pukeuduttuaan, kysyin, miksi hänellä oli jalkojen välissä tupsu. No, olin vasta kuusivuotias.

Olimme onnekkaita, meillä oli oma ulkovessa, mutta joillain naapureilla oli yhteisvessat. Silloin tuntui ällöttävältä ajatukselta, että joillain oli sisävessat: *Siis käyvätkö jotkut ihan oikeasti kakkosella sisätiloissa?* Vaikka eipä oma ulkovessa kovin suuri ylellisyys ollut, koska talvella siellä oli jäätävän kylmä. Eikä meillä ollut vessapaperia. Pyyhimme sen sijaan sanomalehtiin, sitten kun kaikki olivat ehtineet lukea ne. Lauantaisin jaettu paikallinen jalkapallolehti oli vaaleanpunainen ja tuntui hieman pehmeämmältä. Niinpä sunnuntai oli paras päivä tyhjentää suolensa. Ja vielä parempi oli, jos perseensä sai pyyhkiä jonkun Birmingham Cityn tai West Bromwichin pelaajan pärstään.

ASTON VILLA FOOTBALL CLUB

Siihen aikaan kaikki astonilaiset kannattivat Aston Villaa. Poikkeuksetta. Toisin kuin nykyään, niiltä kulmilta ei löytynyt ManUn, Liverpoolin tai Chelsean faneja, jotka haluavat kannattaa rikkaita ja menestyneitä suurseuroja. Eikä kukaan todellakaan kannattanut Birmingham Cityä, halveksuttua ”pohjasakkaa” väärältä puolelta kaupunkia. Seuran kannattajille täytyy sentään antaa tunnustusta siitä, että he ovat pysyneet suosikkinsa tukena myötä- ja vastamäessä. Eikä varsinkaan vastamäistä ole ollut pulaa. Sanoisin jopa, että joukkuetta voi pitää kaupungin häpeäpilkkuna.

Jos joku ei ole kärryillä jalkapallosta, tässä lyhyt oppimäärä: Aston Villa oli iso tekijä Englannin järjestäytyneen

Black Sabbathin basistin kaunistelematon omaelämäkerta

Geezer Butler kertoo kiertelemättä sekä oman tarinansa että Black Sabbathin raisut vaiheet juuri niin kuin ne menivät; kuinka yhtye sai alkunsa, saavutti menestystä, ajautui ristiriitoihin, hajosi ja koottiin useaan kertaan uudelleen.

Butler oli yhtyeen kappaleiden pääasiallinen sanoittaja, ja hänen kynästään ovat lähtöisin miltei kaikki 1970-luvun suurimmat hitit. Hän oli myös se, joka toi yhtyeeseen kauhun, okkultismin ja maailmanlopun elementit.

Geezer Butler kasvoi seitsenhenkisessä työväenluokan perheessä Birminghamissa ja alkoi soitella nuorena Ozzy Osbournen kanssa. Kun he tapasivat rumpali Bill Wardin ja kitaristi Tony Iommin, Black Sabbath oli syntynyt. 1970-luvun alun menestysvuosien jälkeen jännitteet bändin sisällä kasvoivat, ja Butler lähti bändistä parikin kertaa.

Black Sabbathin jälkeen Butler on panostanut soolouraansa.

Geezer Butler on julkaissut Black Sabbathin jälkeen pari soolo-albumia. Butler asuu tällä hetkellä Los Angelesissa. Hänellä on vaimonsa kanssa kaksi aikuista poikaa. Geezer tunnetaan myös kasvissyöjänä ja eläinten oikeuksien puolustajana sekä Aston Villan intohimoisena kannattajana.

DOCENDO
www.docendo.fi

ISBN 978-952-850-035-3

9 789528 500353

FSC
www.fsc.org
MIX
Paperi | Tukee vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394

78.993

Kansi: Tilla Larkiala/ Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: GettyImages